

GLASBENA ZORA

Izdaja dne 16. vsakega meseca

FR. GERBIČ

v Ljubljani.

Cena za pol leta 1 gld. 50 kr.

GLASBENA ZORA

→ → → Izhaja 16. dne vsakega meseca in velja za pol leta z muzikalno prilogo vred 3 krone. → → →
Uredništvo in upravnništvo: Turjaški trg šte. 1.

Iz mojih spominov na mojstra Bed. Smetano.*)

Spisal Adolf Čech.

(Dalje.)

Fran Kolár in jaz sva si po vsi moči prizadevala, da naučiva imenovano opero, katera je bila tedaj v komičnem opernem gledališču v Beču izredno priljubljena, toda bilo je viharno leto 1873—1874 in: »kar je ukrenilo staro ravnateljstvo, je bilo vse slabo, pomanjkljivo in napačno, predstave izpod površja srednje vrednosti i. t. d. (Glej zgorej.) In tako je neki del kritike naš skupni trud, na katerega sva bila ponosna, strašno razstrgal in celo zasramoval.

Pokojni Nestor praške kritike, Ivan Ulm, je prisostoval neki predstavi omenjene opere v začasnem češkem gledališču. Po prvemu dejanju je prišel na oder in mi je rekel: »To je vender sl, kako je mogel o Vaši predstavi tako pisati! Priznavati moram, da je izvajanje opere v obeh deželnih gledališčih na enaki umetniški višini. Nekatere stvari so boljše tam, nekatere pa pri Vas, toda predstavi obeh gledališč sta dobri.«

Tako je govoril nepristranski kritik nemškega časopisa. — In tako ogrdeni predstavi te prijetne Delibejeve opere mi je obljubil mojster Smetana prisostovati.

Ne vem se več natanko spominjati, je bilo li 13. ali 18. oktobra 1874, ko je Smetana spolnil svojo obljubo. Sedel je v neki loži družega nadstropja tako, da ga občinstvo ni videlo. Po prvem dejanju je prišel ves radosten k meni na oder.

»Hvala Bogu! Zopet slišim, vse slišim, vsaki interval in kako lepo se glasi orkester, kako lepo krasni pevski glasovi, kako lepo vsaki pojedini inštrument in kako lepa je glasba te opere in kako duhovito je v njej pogojen rokokojev značaj!«

In tedaj se je izrazil o kritiku v enakem smislu, kakor Fr. Ulm.

»Toda za danes je tega dovolj. Iti moram domu, ker se bojim precej v prvič svoj sluh preveč napenjati. V prihodnje bom poslušal še druga dva dejanja. Z Bogom!«

Nihče se ni upal le z besedico ugovarjati, Vse nas je obdajal, kakor njega, blagi čut, da je mojster zopet našel najdražji zaklad, o katerem se je mislilo, da je izgubljen.

Po večerji se je vsedel Smetana k klaviru in je igral svoje kompozicije, potem pa kompozicije svojih ljubimcev, Liszta in Chopina in ni mogel z igranjem prenehati, dasiravno ga je njegova ljubeznivo skrbeča soproga svarila.

»Ne vem si tolmačiti tega«, je rekel, »kaj me danes tako veže na klavir, da se kar ne morem ločiti od njega. Nikdar še mi ni tako krasno zvenel kako danes,«

Nazadnje se je dal vender le pogovoriti, je zaprl klavir in se je podal k počitku. Ko se je naslednje jutro prebudil, je bil za vselej — gluhi.

Njegovo operno šolo pa je že novembra 1874 novo gledališčino upravnništvo zopet zaprlo. Ker, »kar je ukrenilo staro ravnateljstvo, je bilo vse slabo, pomanjkljivo, napačno i. t. d. (Gl. zgorej.) — — —

Meseca marcija 1875 sem obiskal mojstra Smetano, kateri je s pravim heroizmom prenašal izgubo svojega sluha, v neki osebni zadevi, a našel sem ga dobro razpoloženega. Povedal mi je, da je dokončal svoja simfonska dela »Vyšehrad« in »Vltava« ter se lotil komponiranja nove opere in sicer opere »Poljub« (»Hubička«.)

»Nadejam se, da bo ta opera sestra »Prodane neveste«, je rekel, »dasiravno bo njen slog popolnoma drugačen, kakor to zahteva libreto,

*) Glej članek šte. 274 in 281 v letoš. »Politiki«.

MD 77 / 10923

vendar pa bo to moj slog — »Smetanov slog« — pristavil je smehljaje se.

Pričel sem kompozicijo s prizorom, kateri me zanima najbolj: z zborom tihotapcev v začetku drugega dejanja.

Toda izraz »pričel sem kompozicijo« ni bil popolnoma dobro voljen. Vedel sem za gotovo od njega samega, da se nikdar prej ni vsedel k pisanju opere, dokler je ni imel že vse v svoji glavi izdelane. To pričajo tudi njegove partiture. Pisal je te takoj na čisto po malih načrtih, ktere si je zabelježil s svinčnikom, ne da bi bil pred tem izdelal klavirnega izvlečka. Tega je napravil vselej še le po prvi predstavi, tako rekoč za odpočitek po utrudljivem delu.

V njegovih partiturah ni najti nobene korekture, nobene popravljenote. Vse so kakor bi bile litografované. Torej ni pričel komponiranja s zborom tihotapcev, temveč je pričel s tem zborom le zapisovanje operne kompozicije. Vsedel se je k klavirju in mi zaigral oni prizor, zraven pa pel besede starega tihotapca »Matouše« in zbora. To je bilo mučno. Ker je bil popolnoma gluh, ni pel nikdar v taistem tonovem načinu, v katerem je igral, temveč vedno višje, ali nižje in navadno v samih disonancah.

Na klavirju je imel cele zvezke listov, na katere so se mu morala napisati vprašanja in odgovori. Pri tem je bil pogostoma tako nepotrepljiv, da ni počakal na odgovor stavljenega vprašanja, ampak je stavil že zopet kako novo vprašanje, predno se je napisal odgovor na prejšnje vprašanje. Na tak kosce papirja sem mu napisal, da naj se nikar ne muči s petjem, ker berem pevski glas itak iz partiture, kar ga je pa jako razburilo.

»Napačno pojem, kaj ne da?«

Pritrdil sem mu.

»Za božjo voljo! Tako daleč je torej že prišlo z menoj, da ne razločim več niti tonovega načina!«

Trajalo je dolgo časa in moral sem mu mnogo napisati, predno sem ga pomiril, rekoč, da njegov notranji sluh popolnoma dobro sliši, sicer ne bi mogel komponirati in za orkester še celo ne, in da le njegova zunanja ušesa, katera niso od zunaj sprejela že toliko časa nikakoršnega utisa, ne morejo kontrolirati intonacije dotičnega intervala. Tedaj se je vendarle pomiril, preigral,

mi je ves prizor tihotapcev do konca ter mi na srce pokladal, da bi tega ne skrajševal nikdar, ako bi kaj takega tudi zahteval režiser.

Pri besedi »skrajševal« se spominjam, da pozneje, ko so se pričele na odru skušnje za opero »Poljub«, se je zdel nekaterim izmed nas prizor med Vendulko in Lukom po odhodu zbora predolg. Moj prijatelj Lev, (tedanji prvi baritonist) ki se je enako z menoj takorekoč tresel za popolni uspeh opere, in tedanji ravnatelj Wirsing, ki je bil mojstru jako naklonjen, imeli smo posebno sejo, v kateri smo se posvetovali, kako bi ta prizor prikrajšali, ne da bi škodovali kompoziciji. Jaz sem precej izjavil, da brez dovoljenja mojstrovega ne izpustim ne ene note. Oba gospoda sta me pa končno pregovorila, da naj vsaj s svinčnikom zaznamujem v partituri nekatere neznatne skrajšanja, katera naj bi se mojstru predložila v pretres.

Kakor je znano, napravile se niso v partituri nikakoršne skrajšave, ker opera je imela precej pri svoji premijeri 17. novembra 1876 tako velikanski uspeh, da se je pela v teku enega leta enaindvajsetkrat. Glavne vloge so tedaj pele dame Sittova — Vendulko, Lauschmanova — Bárčo, Cahova — Martinko in gospodje Karol Čech — očeta Paloucký-ja, Vávra — Lukeša, Lev — Tomaža, Mareš — Matovša.

Kratko po premijeri si je omislila direkcija po želji mojstrovi, kateri je potreboval svoj rokopis za izdelanje klavirnega izvlečka, prepis partiture. Po nesreči sem pozabil izbrisati v partituri zaznamovane skrajšanja. Mojster mi je zavoljo tega precej pisal ter zahteval, da se taka skrajšanja ne delajo. Dotično mesto v njegovem pismu se glasi tako le:

»Ravno ta mesta, katera se hočejo izpuščati, so merodajna, ker se nanašajo na poprejšnje motive. To je ravno jednotni slog, kateri je, da se tako izrazim, moj lastni slog, na keterega mnogo pokladam, in ako bi se ta izpustil, bi ne ostalo v operi ničesar, kar bi se moglo imenovati slog, ker tedaj bi se prepevale točke v svoji različnosti a ne v svoji jednotnosti.«

Odgovoril sem mu nemudoma da ne izpuščamo ne ene note in kasneje, ko je prišel v Prago, sem mu povedal, v kakšni skrbi smo bili zavoljo premijere in zakaj sem zaznamoval dotične črte, na kar se je smejal prav iz srca.

(Konec prih.)

Slovanska gledališča in umetniške vesti.

Koncem tekočega meseca se ima predstavljati na ljubljanskem slovenskem gledališču R. Wagnerja opera »Tannhäuser«. Skušnje za njo se vrše marljivo že delje časa.

Opera »Šubić-Zrinjski« se predstavlja 18. t. m. petikrat v tej sezoni na našem odru. Ta pot poje ulogo »Sulejmana« basist g. Vašiček, kateri je našemu občinstvu znan že iz prejšnjih sezon kot jako dober pevec in je zdaj angaževan na novo pri našem gledališču.

V češk. narod. gledališču v Pragi so predstavljali 9. t. m. v prvič opero »Pád Arkuna«, zadnje delo nedavno umrlega, ženialnega skladatelja Fibicha z izrednim uspehom. Občinstvo jo je sprejelo z navdušenjem, in kritika ji daje prvenstvo izmed vseh Fibichovih dramatičnih del. Posebno hvali njeno dramatičnost, originalnost v koncepciji glasbenih misli, lepo melodijoznost in karakteristično, polifono orkestracijo. Morda jo sčasoma slišimo tudi na našem slovenskem odru.

Kakor poročajo češki listi, se dela na to, da bi šel gostovat ves ensembel opere češkega gledališča v Pragi, pevci in orkester, v Marijansko gledališče v Petrogradu. Urednik »Novega Vremena« in glasbeni kritik M. M. Ivanov, kateri je bil nedavno v Pragi, je pisal v svojem listu daljši feljton o tej zadevi in se za stvar mnogo prizadeva, tako da se je nadejati, da se projekt uresniči. Vsekako bi bilo to velike važnosti, tako za Ruse, kakor za Čehe. Rusi bi se natančneje soznanili s češko dramatično glasbo, izgubili bi svoje predsodke, ki jih imajo radi tega, ker del natanko ne poznajo, Čehi pa bi si s tem prisvojili za svojo umetnost nova in jako obsežna tla.

Zmaga češke glasbe v Bruselju in v Parizu. Plzensko pevsko društvo »Hlahol«, katero je odpotovalo letošnje poletje na svetovno razstavo v Pariz, je slavilo na svojem potovanju 22. julija pri tekmovanju pevskih društev v Bruselju, kakor poročajo časniki, veliko zmago, ker si je priborilo izmed vseh sodelujočih pevskih društev prvo odlikovanje, zlato kolanjo in 3000 frankov. Enako slavlje si je pridobil »Hlahol« malo dnij pozneje tudi v Parizu, kjer so mu prisodili tudi prvo ceno in sicer diplomo s posebno gratulacijo ocenovalne komisijo, zlat venec

in zlato desko, kot častni dar. »Hlaholov« zborovodja Kubát pa je dobil v Parizu in v Bruselju zlato kolanjo. Ob istem času se je razlegala zmagovalno po koncertni dvorani v Parizu tudi češka instrumentalna glasba. Znameniti češki dirigent Oskar Nedbal, kateri je vodil svetovno znani Colonov orkester, je slavil z njim s Smetanovo »Vltava«, s Fibichovo selsko idilo »Na večer« in z Dvořákov simfonijo »V starem svetu« prave zmage. Te zmage imajo za češko glasbeno umetnost imeniten pomen. S tem so ji odprta vrata v širši svet, kjer se do sedaj še niso seznanili z njo. Obenem pa s takimi zmagami prodira ime češkega naroda v širšem pomenu do vedno večjega priznanja in veljave. Zmaga Čehov pa je hkratu zmaga vsega avstrijskega slovanstva, kateremu so Nemci še nedavno očitali, da je »minderwertig«. Dirigentu Nedbalu je prineslo to vitežtvo in njegovo uzorno dirigovanje, razun mnogo slave, tudi častno ponudbo za dirigovanje več koncertov s plačo 1000 frankov za večer. — Vsa čast češki požrtvovalnosti in podjetnosti, s katero tako uztrajno delujejo češki umetniki za svetovno priznanje svoje in splošno slovanske umetnosti!

Sliši se tudi, da se v Petrogradu mnogo dela na to, da bi se uvedla na tamošnji carski operi češka opera »Psohlavci«, krasno delo ženialnega in še mladega češkega skladatelja Kovafeviča, ki je polno žive dramatičnosti in izrednih glasbenih lepot. V češkem gledališču v Pragi, kjer se je pela opera že nekolikokrat, jo je odlikovalo občinstvo in kritika z največjim priznanjem.

Gospa Polakova gostuje 18. t. m. kot »Mimosa« v opereti »Geisha« v hrvaškem narodnem gledališču v Zagrebu.

Ljubljanska meščanska godba. Veseli nas, da se je vendar le spolnila davna želja vseh domačih krogov ter se ustanovila ljubljanska meščanska godba. Konstatujemo to z zadovoljstvom, kakor tudi to, da jako lepo napreduje. Nastopila je do sedaj javno že večkrat in pri raznih prilikah, pri katerih je dokazala, da je dobro sestavljena in zastopana po vsih glavnih instrumentih. Njeni dosedanji uspehi so za začetek jako povoljni, kar ji občinstvo priznava pri vsaki pri-

liki. Nadejati se je torej, da bo čim dalje bolj napredovala v vsakem oziru in tako dosegla oni višji umetniški, (ne le zabavni) smoter, od katerega se potem smemo nadejati najlepšega razcvita naše domače orkestralne glasbe. Naši domači skladatelji se bodo z večjim veseljem poprijeli

orkestralnih kompozicij, katero polje je pri nas še jako plitvo obdelano, ker bodo vedeli, da imamo domač in večšč orkester, kateri bo tudi rad izvajal v prvi vrsti dobre domače kompozicije. Naj bi ga naše občinstvo pri tem podpiralo vedno v tej meri, kolikor zahteva to njen dobri obstoj!

Glasbena književnost.

Slavjanska Lira«, štev. 4. Hr. Vogričevega tamburaškega lista je ravnokar izšel in pri naša naslednjo vsebino: Konec iz v 3. štev. pričetega »Potpourri« iz opere »V vodnjaku« od V. Blodeka, za tamburaški zbor priredil Jos. Machač, koračnico »Naša zastava«, uglasbil Hr. Vogrič in četvorko »Letni časi« po motivih »Velikega drotorija« uglasbil Hr. Vogrič, Uprava »Slov. Lire« se pritožuje, da ji je do sedaj poravnalo od 300 naročnikov samo 47 svojo naročnino. C'est tout, comme chez nous! Pa naj pri takih razmerah napreduje naša domača, mlada umetnost! Pri nas so v veselih družbah, pri zlati kapljici rujnega vinca srca razgreta in usta polna živega domoljubja. Napiva se pri takih prilikah mnogo »da nam Bog poživi domovino!« A kadar pošlje ta domovina svojo stradajočo hčerko umetnosti k njim, da potrka na njih vrata, se ji le redko kje odpro. Večinoma ji obračajo hrbet, pošiljajo jo od vrat do vrat, naj tam potrka, zraven pa si mislijo: »Kaj pa je tebe treba bilo?!« Pri tem pa stiskajo svoj mošnjiček, da bi le ne padel iz njega kakšen novčič za življenje hčerke tiste domovine, kateri sicer tako polnoustno napivajo. Žalostna ti, majka domovina!

»Mladi vojaki«, Vik. Parmovo koračnico je priredil g. E. Ensein za citre (ad libitum s petjem), katera je izšla v zalogi knjigotržca Otona Fischerja v Ljubljani v lični upravi. Dobiva se za 1 K pri založniku.

Poziv našim skladateljem!

Pevski društvi »Slava« pri sv. M. M. spodnji in »Velesila« v Škednju sta sklenili, da si naročiti dve lahki, melodijozni pesmi, s katerimi hočeta nastopiti prvo nedeljo meseca januarija o priliki prvega ljudskega plesa v Škednju (v dvorani g. Sancin-Cemota). To bo jako dobro vplivalo na naše ljudstvo v tem okraju in po okolici sploh, ker bo nekaka akcija proti širjenju laških canzonet, s katerimi prihajajo Italijani navadno ravnó o postnem času. V ta namen sta sklenili odbora rečenih dveh pevskih društev, da razpišeta nagrado 50 K onemu skladatelju, ki dopošlje dve najbolji taki pesmi. Pesmici naj bodeta zloženi samo na dva glasa (ali pa tudi na tri, na pr. prvi in drugi tenor in prvi bas). Glavno pa je, da sti skladbi lahki, tako da se jih lahko nauče tudi priprosti pevci in da se razširita tudi mej ljudstvo, čim je bo slišalo dva- trikrat. V presojo doposlanih pesem se konstituira poseben odbor samih dobrih pevcev in sodilo naj bo tudi občinstvo samo. Pripomniti je še, da jedna bodi bojna pesem, druga pa ljubavna. Skladbe naj se pošljejo odboru enega ali drugega imenovanih društev pod posebno šifro skladateljevo do 3. decembra 1900. Na eventualno pozneje došle skladbe se ne bo jemalo ozira. Obračamo se torej do gospodov slovenskih skladateljev, da ustrezajo tej naši prošnji, kajti stvar je tudi eminentno narodno-političnega pomena.

Smrtna kosa.

Na Dunaji je umrl prve dni t. m. basist Ludvig Weiglein, rodóm Ljublančan, ki je bil angaževan kot solist pri tamošnji dvorni operi. Naj počiva v miru!

Opazka uredništva. Ker je obolel stavec za note, se ni mogla tiskati glasbena priloga današnje številke. Pridejali jo bodemo torej prihodnjemu zvezku »Gl. Zore.«

Toskanska barkarola.

Uglasbil **Kamilo Mašek**, Op. 30, št. 2.

Zmerno in zibaje se.

Pevski glas.

Klavir.

Zo - zid - ja v Sie - ni do - li

te zvo - nje - nje jas - no va - bi; kaj bi to - žil ved - no v bo - li, če lju - be - zen

ti ne-há, ————— če lju-be-zen ne-há, ne-há!

p

cresc.

p

f

p

Kar pre-bil si v hi-pih ža-lih, v dalj-nih kra-jih vse po-

cresc.

cresc.

-scen-

-scen-

do

f

za-bi, sol-ze v to-pi v mors-kih va-lih, nih-če naj ne zre sol-

do

do

zá, nih-če naj ne zre sol-zá!

p

f

f

Zja - drom no - vim se od - pra - vi svo - ji pes - mi

strún daj no - vih, stem boš du - ši svo - ji zdra - vi no - - - ve -

mezza voce

ga živ - lje - nja dal, — zdrav - stvuj, — zdrav - stvuj! —

pp

Hitreje.

Lah - ko - duš - no glej, ko ši - ne čol - nič da - lje po va - lo - vih,

p

p

v no - vi ti lju - bez - ni mi - ne sta - - - ra bol in

ff

sta - - - ra žal. Zdrav - stvuj, zdrav -

pp

ff *pp* *pp*

stvuj, — zdravstvuj, zdrav - stvuj, zdrav - stvuj, — zdrav - stvuj, —

perdendosi

pp

zdravstvuj, zdrav - stvuj, zdrav - stvuj, — zdrav - stvuj! —

ppp *perdendosi* *ppp*

Regimet po cesti gre.

Naroden napev, za moški zbor, sopran in alt harmonizoval **Lav. Pahor.**

Tempo di marcia.

Tenor
I. in II.

Bas
I. in II.

Re - gi - ment po ce - sti gre, ju - hé! Pa moj fan - tič

zra - ven je, ju - hé! Pa moj fan - tič se 'zmed vseh po - zna, Ker on

Sopran. Alt.

ze - len, ze - len pu - šeljc 'ma. Pa moj fan - tič se 'zmed
Ker on ze - len pu - šeljc 'ma. Ju - hé! Pa moj fan - tič se 'zmed
Ker - on ze - len pu - šeljc 'ma.

vseh po - zna, Ker on ze len, ze - len pu - šeljc 'ma.
vseh po - zna, Ker on ze - len pu - šeljc 'ma. Ju - hé!

Nezvesta.

Naroden napev, za mešan zbor harmonizoval Lav. Pahor.

Slovesno.

Sopran.
Alt.

Ljub-ca mo-ja, kaj si stri-la, Da ti druž-ga lju-bit greš? Ah, za-
Več ne veš in več ne pom-niš, Kar se jaz tak do-bro-vern. Tak po-
Čez vse jaz sem te-be lju-bil, Du-šo dal bi bil za te! Mis-lil

Tenor.
Bas.

malo hitreje
p

kaj si pre-lo-mi-la Mi pri-se-go, al ne veš? Kol-ko-krat si ob-ljub'-
vej, za-kaj pre-lo-miš Mi pri-se-go? Pot-lej grem! Ah, ka-ko sem se jaz
sem, ne bom te zgu-bil, Pa od-pad-lo mi je vse. Me-ni-la si bit ne-

p

f a tempo

va-la, Ro-ko svo-jo mi po-da-la In si rek-la: ljub-ček moj! Jaz sem
spe-ke-l, Ah, za-kaj ti ni-sem re-ke-l, Da ne ma-ram več za te, Ko si
ves-ta, Pa po-sta-la si ne-zves-ta. Bi te mo-gel še lju-bit? Poj-di

f a tempo

f *p*

tvo-ja, ti si moj. In si rek-la: ljub-ček moj! Jaz sem tvo-ja, ti si moj!
je-la lju-bit me! Da ne ma-ram več za bit? Ko si je-la lju-bit me!
poj-di se so-lit! Bi te mo-gel še lju-ljubček moj! Poj-di, poj-di se so-lit!

f *p*

Dolenjska zdravica.

Naroden napev; za mešan zbor harmonizoval Lav. Pahor.

Veselo.

Sopran.
Alt.Tenor.
Bas.

Psi - jat - li zdaj ve - sel' bo - di - mo, Te - ža - ve,
 Le - bo - di - te, Go - renjci, u snč - ni - náh, U - svo - jih,
 U - se dru - gač Do - lenjcem soln - ce si - je, Kol - ko -

lep - ši je dan
 Za - lost je vse,
 Ljubi bra - tec naš

skr - bi po - za - bi - mo; Naj - lep - ši je dan je dan
 go - rah in pe - či - nah. Za - lost je vse, je vse,
 krat brez skr - bi za - vpi - je: Ljubi bra - tec, bra - tec naš,

mf lep - ši je dan
 Za - lost je vse,
 Ljubi bra - tec naš

Za do - lenj - sko stran
 Ka - mor o - zrem se
 Vze - mi vro - ke glaž, Čast Bo - gu za to re - ci - mo. Naj mo.
 Vva - ših go - rah in pe - či - nah. Naj nah.
 Pij na zdrav - je to - var - ši - je. je.

Za do - lenjsko stran
 Ka - mor o - zrem se
 Vze - mi vro - ke glaž